

OZNÁMENÍ ÚŘADU PRO OCHRANU HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE ZE DNE 1. 1. 2024 O COMPLIANCE PROGRAMECH

OBSAH:

PREAMBULE

I. COMPLIANCE PROGRAMY V SOUTĚŽNÍM PRÁVU

II. ZÁKLADNÍ PODMÍNKY A PRINCIPY PŘIHLÉDnutí KE COMPLIANCE PROGRAMŮM JAKO K POLEHČUJÍCÍ OKOLNOSTI PŘI STANOVOVÁNÍ POKUTY

III. ZÁKLADNÍ PŘÍSTUP ÚŘADU K POSUZOVÁNÍ EFEKTIVNOSTI COMPLIANCE PROGRAMU

III. 1 Forma compliance programu, jeho obsah a rozsah

III. 2 Compliance opatření

IV. ZÁVĚREČNÉ USTANOVENÍ

PREAMBULE

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „Úřad“) si je vědom důležitosti prevence v oblasti nenarušování hospodářské soutěže a oceňuje snahu soutěžitelů o zavedení nástrojů vedoucích ke zvýšení jejich informovanosti o právech a povinnostech v této oblasti. Proto, za účelem posílení prevence a podpory zavádění těchto opatření, Úřad změnil svou dřívější praxi a začal při ukládání pokut uznávat v případě splnění určitých podmínek posílení již existujících compliance programů i nově zaváděné compliance programy v oblasti hospodářské soutěže¹ soutěžitelů² jako polehčující okolnost za předpokladu, že soutěžitelé s Úřadem v rámci správního řízení spolupracují prostřednictvím využití Leniency programu a/nebo narovnání.

Vzhledem k tomu, že dosavadní praxe ukázala, že nastavení efektivních preventivních opatření prostřednictvím compliance programu může být pro soutěžitele obtížné, Úřad přijímá toto oznámení, v němž poskytuje základní informace o podmínkách, za nichž přihlédne ke snaze soutěžitelů o nastavení či posílení vnitřních compliance pravidel směrem k prevenci před narušením hospodářské soutěže v rámci fungování soutěžitele jako polehčující okolnosti při ukládání pokut.

Úřad zdůrazňuje, že jeho politika, resp. správní uvážení v této oblasti má předně směřovat k tomu, aby sami soutěžitelé byli schopni předcházet protisoutěžnímu jednání. Tedy primárně k tomu, aby compliance programy vznikaly nikoliv až v rámci probíhajícího řízení před Úřadem, ale již dříve jako preventivní opatření. Na tomto základním principu je založeno i uvažování Úřadu o míře případného snížení pokuty v důsledku zohlednění compliance programu.

¹ Pokud je dále v tomto oznámení použit pojem compliance program, má se vždy na mysli takový program či jeho část týkající se prevence před narušováním hospodářské soutěže.

² Na sdružení soutěžitelů se pravidla obsažená v tomto oznámení použijí přiměřeně.

I. COMPLIANCE PROGRAMY V SOUTĚŽNÍM PRÁVU

1. Compliance programy v oblasti hospodářské soutěže jsou obecně soubory efektivních preventivních opatření, jejichž cílem je zvýšit informovanost o právu hospodářské soutěže a potenciálně problematickém jednání spočívajícím v možném porušení soutěžních pravidel, s postupy, jak se mu vyhnout, a to na všech úrovních soutěžitele, tj. od řadových zaměstnanců až po střední a vyšší management.
2. Obsahem compliance programů je systém interních opatření a postupů pro prevenci, detekci a reakci na případná protisoutěžní jednání. Standardní součástí compliance programů jsou rovněž disciplinární opatření, která jsou uplatňována v případě jejich porušení.
3. Compliance programy musí být vždy individuálně přizpůsobeny konkrétnímu soutěžiteli, aby mohly být efektivní a plnit svoji funkci.

II. ZÁKLADNÍ PODMÍNKY A PRINCIPY PŘIHLÉDnutí KE COMPLIANCE PROGRAMŮM JAKO K POLEHČUJÍCÍ OKOLNOSTI PŘI STANOVOVÁNÍ POKUTY

4. Soutěžitelé mohou v rámci správního řízení požádat Úřad o zvážení, zda posílení jejich compliance programu či nově zaváděný compliance program bude možné kvalifikovat jako polehčující okolnost při ukládání pokuty.
5. Žádost o zohlednění compliance programu jako polehčující okolnosti při ukládání pokuty, včetně všech níže uvedených podkladů, je třeba předložit Úřadu nejpozději do vydání sdělení výhrad.³ K později předloženým žádostem, informacím a podkladům Úřad nebude přihlížet.
6. Žádost o zohlednění compliance programu musí obsahovat:
 - a) důvody, proč je compliance program pro daného soutěžitele dostatečně efektivní pro předcházení porušování pravidel hospodářské soutěže,
 - b) texty všech částí compliance programu týkajících se problematiky hospodářské soutěže a
 - c) popis konkrétních opatření ve vztahu k posílení či zavádění compliance programu s uvedením, zda již tato opatření byla zavedena či v jakém časovém horizontu zavedena budou.
7. Důkazní břemeno ohledně vhodnosti a účinnosti posíleného či zaváděného compliance programu nese soutěžitel.

³ Úřad ve sdělení výhrad sdělí, zda uznal navrhovaný compliance program s uvedením předpokládané slevy z pokuty.

8. Úřad uzná compliance program jako polehčující okolnost při kumulativním splnění těchto podmínek:
- efektivnost** posilovaného či zaváděného compliance programu vzhledem k velikosti, tržní síle daného soutěžitele a typu trhu, na kterém působí,⁴
 - úspěšné využití Leniency programu a/nebo narovnání**⁵ v daném správním řízení před Úřadem a zároveň, že
 - v případě již **zavedeného compliance programu** nedocházelo k protisoutěžnímu jednání **s vědomím statutárních orgánů či vyššího managementu**⁶ daného soutěžitele.
9. Pokud Úřad sezná, že soutěžitelem navrhovaná compliance opatření jsou dostatečná a soutěžitel se písemně zaváže, že nejpozději před vydáním prvostupňového rozhodnutí přijme a nastaví zavedení nového efektivního compliance programu, Úřad to zohlední v úvahách o výši pokuty jako **polehčující okolnost**, a to **snížením základní částky pokuty až o 5 %**. Při určení konkrétního procenta snížení pokuty Úřad přihlédne především k postupu soutěžitele při tvorbě a zavádění předloženého compliance programu (např. rychlost, vhodnost, míra zavedení), jeho kvalitě (např. zvolená forma, propracovanost, komplexnost) a větší či menší možnosti Úřadu zhodnotit jeho účinné, konkrétní a průběžné provádění. Obecně platí, že k přiznání slevy z pokuty u nově zaváděného compliance programu je třeba předložit úplné písemné znění programu, plán a aktuální stav jeho zavádění v rámci soutěžitele.
10. Compliance programy přijaté a zavedené před zahájením vyšetřování Úřadu, které se ukázaly jako ne zcela účinné (neumožňují rychlé odhalení a přerušování protiprávního jednání), ale které lze považovat za dostatečně efektivní ve smyslu tohoto oznámení, mohou být v úvahách o výši pokuty jako **polehčující okolnost** způsobilé **pro snížení základní částky pokuty až o 10 %** za předpokladu, že soutěžitel compliance program odpovídajícím způsobem změnil a začne jej provádět po zahájení správního řízení. Při hodnocení Úřad přihlédne k tomu, jak byl stávající compliance program u soutěžitele zaveden, aplikován, proč a na jaké úrovni došlo k jeho porušení a k opatřením učiněným k jeho posílení.
11. Úřad nebude přihlížet k pouze formálně přijatým, ale reálně nezavedeným compliance programům, které soutěžitelé skutečně neaplikují a nedodržují. V tomto ohledu je třeba

⁴ Blíže viz část III. tohoto oznámení.

⁵ Oznámení Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ze dne 29. 7. 2023 o aplikaci § 22ba zákona o ochraně hospodářské soutěže, Program Leniency (Shovívavost), <https://www.uohs.cz/download/Legislativa/HS/CR/Oznameni-UOHS-o-leniency-ucinne-od-29.-7.-2023-.pdf>; Oznámení Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ze dne 29. 7. 2023 o narovnání dle § 22bb zákona o ochraně hospodářské soutěže, <https://www.uohs.cz/download/Legislativa/HS/CR/Oznameni-UOHS-o-narovnani-ucinne-od-29.-7.-2023-.pdf>.

⁶ Za vyšší management bude Úřad zásadně považovat statutární orgány, zástupce vlastníků a nejvyšší manažery společnosti (jednatel, člen představenstva, dozorčí rady, prokurista, ředitel společnosti a další vrcholoví manažeři). Za vyšší management bude zpravidla považován např. manažer zodpovědný za komplexní správu určitého území či produktu. Naopak, za vyšší management již nebude zpravidla považován např. vedoucí týmu obchodních zástupců. Posouzení naplnění tohoto požadavku bude však vždy ad hoc.

Úřadu předkládat nejen text samotného compliance programu, ale i podklady svědčící o jeho aktivním zavedení.⁷

12. Pro akceptování compliance programu jako polehčující okolnosti se budou posuzovat jak programy přijaté a prováděné mateřskou společností (aplikované i na dceřiné společnosti či v rámci celého holdingu), tak individuálně dceřinými společnostmi, které jsou účastníky řízení.⁸

III. ZÁKLADNÍ PŘÍSTUP ÚŘADU K POSUZOVÁNÍ EFEKTIVNOSTI COMPLIANCE PROGRAMU

13. Posouzení efektivity compliance programu ve vztahu k možnému snížení pokuty bude Úřadem v každém případě posuzováno ad hoc, a to zejména s ohledem na charakter, velikost a zdroje konkrétního soutěžitele a míru rizika, že jeho jednáním dojde k porušení právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže.
14. Níže uvedená doporučení ve vztahu k posuzování efektivity compliance programu nelze považovat za vyčerpávající. Vyjadřují pouze obecný přístup a úvahy Úřadu, kterými se hodlá při tomto posuzování řídit.
15. Pro uznání compliance programu za efektivní není ve všech případech nutné, aby obsahoval všechna níže uvedená opatření. Úřad efektivitu předkládaných compliance programů posuzuje vždy ad hoc ve vztahu ke konkrétnímu soutěžiteli, který jej předkládá. Shovívavější při hodnocení efektivity compliance programu bude Úřad vůči malým a středním podnikatelům.

III.1 Forma compliance programu, jeho obsah a rozsah

16. V zájmu zajištění skutečného dodržování compliance programu nestačí pouhé sepsání compliance pravidel, ale je nezbytné compliance program zavést u soutěžitele, resp. u jeho statutárních zástupců, manažerů i zaměstnanců vybudovat povědomí o pravidlech, která je nutno dodržovat, aby došlo k celkovému prosoutěžnímu nastavení firemní kultury, resp. bylo minimalizováno riziko jednání narušujícího hospodářskou soutěž.
17. Pro zajištění srozumitelnosti by měl být compliance program zpracován v písemné formě např. ve formě příručky, ve které by měla být uvedena obecná charakteristika soutěžního práva, jeho účel a popis základních typových protisoutěžních jednání. Měl by být rovněž vysvětlen způsob, jakým je soutěžní právo vymáháno, a měly by být zdůrazněny možné následky různých typů protisoutěžního jednání, a to včetně trestů, kterým by soutěžitel, případně i konkrétní fyzické osoby,⁹ v případě nedodržení soutěžněprávních předpisů mohl čelit. Současně je vhodné, aby compliance program obsahoval rovněž informace a postupy týkající se případných místních šetření Úřadu a informace o možnostech využití Leniency programu a narovnání. Všichni zaměstnanci, u kterých hrozí, že v rámci výkonu

⁷ Seznam školení zaměstnanců, prováděná kontrola dodržování, činnost compliance officera, evidence o opatřeních vůči pracovníkům, kteří takovýto program nedodržují apod.

⁸ Compliance program, který bude implementován ve všech společnostech tvořících jednoho soutěžitele, bude Úřadem považován za efektivnější než compliance program, který bude implementován pouze u některé společnosti tvořící jednoho soutěžitele.

⁹ Uzavření kartelové dohody může být trestným činem fyzické osoby.

jim svěřených úkolů může dojít k narušení hospodářské soutěže, by měli být srozuměni s důvody pro zavedení compliance programu, s jeho významem a nutností dodržování i se sankcemi v případě jeho porušování tak, aby byli motivováni jej neporušovat.

18. Je nezbytné, aby do prosazování compliance programu bylo zapojeno nejen nejvyšší vedení, ale obecně celý vyšší management soutěžitele. Vedení soutěžitele by mělo ve vztahu ke compliance programu, resp. pro zajištění jeho efektivity učinit jasné a veřejné prohlášení dovnitř soutěžitele i navenek, které zdůrazní, že dodržování právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže není pouze zákonnou povinností, ale ústředním prvkem kultury soutěžitele a jeho odpovědností vůči zákazníkům, dodavatelům a spotřebitelům. Pokud u soutěžitele existují informační kanály typu časopis, newsletter či jiné, mohou být informace o compliance programu a potřebě jeho dodržování pravidelně distribuovány přes tyto platformy.
19. Při zavádění compliance programu je vhodné, aby soutěžitelé na svých webových stránkách učinili prohlášení, že při své činnosti postupují v souladu se svým compliance programem, dodržují všechna ustanovení soutěžního práva a tento přístup aplikují ve všech svých obchodních vztazích.
20. Ve vztahu k udržování potřebné efektivity compliance programu je třeba provádět jeho monitoring a pravidelný audit, které slouží jako účinné nástroje prevence a odhalování protisoutěžního chování uvnitř soutěžitele a jsou rovněž nápomocné při aktualizaci compliance programu.

III.2 Compliance opatření

21. Následující výčet představuje nejtypičtější příklady opatření, která Úřad uznává jako vhodné a osvědčené nástroje k dodržování soutěžních pravidel v rámci compliance programů a jejich zavádění. V případě, že soutěžitelé chtějí učinit i jiná opatření k posílení compliance programů, je vhodné o nich Úřad informovat předem, aby mohl posoudit, zda samotná opatření a jejich implementace budou moci být posouzena jako dostatečná a efektivní.
22. U jednotlivých opatření je vhodné konkrétně specifikovat, jakým způsobem a v jakých oblastech, jakém čase, a příp. v jakém pořadí a periodicitě, byla či budou soutěžitelem implementována.

III.2.1 Posouzení rizik za porušení soutěžněprávních předpisů

23. Efektivní compliance program by měl být schopen identifikovat, analyzovat a konkrétním způsobem vyhodnotit rizika, kterým je vystaven daný soutěžitel a každý útvar, který jej tvoří, a také obsahovat opatření pro snížení či eliminaci těchto rizik a jejich předcházení včetně postihu za porušení soutěžněprávních předpisů.
24. Při posouzení rizik je vhodné zvážit:
 - a) oblast podnikání, obchodní procesy a osoby v rámci organizace, které jsou nejvíce vystaveny potenciálnímu porušení právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže,
 - b) pravděpodobnost, že k danému porušení dojde, a

- c) dopad, který by dané porušení mělo na soutěžitele a jeho zaměstnance (sankce pro soutěžitele, sankce pro manažery, oslabení důvěry a pověsti soutěžitele, zákaz uzavírání smluv s orgány veřejné správy, náhrada škody, náklady na právní zastoupení atd.).
25. Posouzení rizik je vhodné aktualizovat při každé události, která zahrnuje nová rizika pro soutěžitele (např. akvizice, nová obchodní spolupráce, změna vlastníka, vstup na nový trh, rozvoj nového oboru podnikání atd.).

III.2.2 Pravidelná a efektivní školení

26. Za účelem praktické aplikace compliance programu je vhodné pravidelně školit jak vedení soutěžitele, tak jeho zaměstnance, a to minimálně jednou ročně.¹⁰ Zaměstnanci, kteří jsou v rámci své pracovní pozice zvláště vystaveni riziku možného protisoutěžního jednání (např. zaměstnanci, kteří často přicházejí do styku se zástupci jiných soutěžitelů), by měli být obzvláště důkladně seznámeni s pravidly hospodářské soutěže a opatřeními zavedenými compliance programem s ohledem na identifikovaná rizika.
27. Je třeba se věnovat obzvláště rizikovým oblastem, například pokud má soutěžitel pravidelné kontakty se svými konkurenty na úrovni řídicích pozic nebo zaměstnanců, může zdůraznit zákaz vytváření kartelů. Pro lepší porozumění zaměstnanců je možné též vypsát témata, o kterých mohou s ostatními soutěžiteli diskutovat, a zejména pak témata, která jsou nepřijatelná či evidentně protiprávní, jako např. aktuální či budoucí cenotvorba, určování cen pro další prodej a jejich vynucování, rozdělení trhu, záměr zúčastnit nebo nezúčastnit se výběrového řízení (či dokonce informování o výši nabídek, které soutěžitelé plánují podat), případně výměna jakýchkoliv informací citlivých z hlediska hospodářské soutěže.

III.2.3 Dohled nad dodržováním compliance programu (compliance officer) a disciplinární systém

28. Pro úspěšné zavedení a fungování efektivního compliance programu u soutěžitele je vhodné stanovit vnitřní mechanismy podávání zpráv (tzn. interní informační kanály). Zaměstnanci musí vědět, koho a jakou formou mají kontaktovat, pokud mají podezření na možné protisoutěžní jednání. Za tímto účelem lze doporučit rovněž zavedení tzv. compliance officera, zejména u velkých soutěžitelů. V případě soutěžitelů, kteří jsou malými či středními podniky (s méně než 50 zaměstnanci), postačí zpravidla zajistit praktickou aplikaci daného compliance programu prostřednictvím pravidelných školení a informování zaměstnanců.
29. Správně nastavené vnitřní mechanismy by měly managementu umožnit, aby rychle přijal odpovídající opatření. Pokud zaměstnanec nebo řídicí pracovník zjistí nebo má pouhé podezření na porušení soutěžněprávních předpisů, compliance program by mu měl

¹⁰ Školit lze rovněž ve formě e-learningu.

poskytnout konkrétní pokyny pro další postup.¹¹ Prostředí soutěžitele, které zaměstnance motivuje a podporuje, aby se otevřeně projeví, pokud mají informace o možném protiprávním jednání, zásadně má rozhodující vliv na účinnost compliance programu.

30. Efektivní compliance program by měl jasně stanovovat kontaktní místo (v online prostředí webová stránka či e-mail), kam se zaměstnanci mohou obrátit s žádostí o radu, pokud mají pochybnosti o souladu jednání soutěžitele, resp. společnosti, pro kterou pracují, se soutěžním právem.
31. Efektivní compliance program může být navázán na tzv. vnitřní oznamovací systém,¹² který vyžaduje i zákon č. 171/2023 Sb., o ochraně oznamovatelů, a to ve společnosti s více než 50 zaměstnanci. Je nezbytné, aby tento kanál zahrnoval i možnosti a způsoby oznamování případného porušení práva hospodářské soutěže. Je však žádoucí zajistit ochranu oznamovatele před možnými odvetnými opatřeními, resp. možnost zachování anonymity, neboť to může zásadním způsobem přispět ke zvýšení účinnosti programu.
32. Do compliance programu je vhodné rovněž zahrnout opatření zajišťující dohled a sledování dodržování firemní compliance politiky ze strany jednotlivých pracovníků, a to zejména vedoucích, a vytvořit k tomu měřitelná a ověřitelná opatření. Takovým opatřením mohou být i cvičné simulované situace s inkriminovanou závadnou konverzací.
33. Je vhodné rovněž zavést disciplinární opatření vyplývající z rizikových rozhodnutí, která budou dostatečně srozumitelná, např. konkretizovat situace, při kterých může být přistoupeno k disciplinárnímu postihu, jenž může vyústit i v propuštění odpovědných osob.¹³

IV. ZÁVĚREČNÉ USTANOVENÍ

34. Toto oznámení nabývá účinnosti dne 1. 1. 2024 a vztahuje se na všechna správní řízení zahájená po jeho účinnosti.

¹¹ Pokud např. soutěžitel ve svých rámcových smlouvách či obchodních podmínkách (především ve vztahu B2B) identifikuje ustanovení, která nejsou v souladu se soutěžním právem, je třeba tyto smlouvy a obchodní podmínky revidovat a všem svým obchodním partnerům tuto změnu transparentně oznámit.

¹² Tyto kanály jsou obecně považovány za nápomocné při odhalení protiprávního jednání; kdokoli, kdo prošel školením, může odhalit porušení soutěžního práva a upozornit na něj osobu odpovědnou za daný systém nebo přímo Úřad.

¹³ V této souvislosti soutěžitel může např. uvést případy, se kterými se setkal při své činnosti v nedávné historii, a na ně vhodně prosoutěžně reagovat.